

שדה א"ח הר' חנוכה שאלה לוי לוי חארץ

בקרש כנז

לוי שאלה ראובן שנפטר לבית עולמו עם חנוכה המזבח הוא יום אחרון של חנוכה ואותו יום היה יום שני לחדש טבת כסדר רוב השנים ש"ח טבת הוא ב' ימים ונמצא כי יום מיתה זקבורה היה יום ב' לחדש טבת וע"כ כי יום ראשון של ר"ח נחשב מן החדש שעבר ומיום ב' של ר"ח יתחיל מנין ימי החדש שנכנס ואח"כ בשנים שאח"כ אירע דר"ח טבת לא היה רק יום א' ר"ח בשנתיו התצ"ט לפ"ג ונמצא עתה יום אחרון של חנוכה והיה יום ג' לחדש טבת ובה חנוך בן ראובן לשאל באוזה יום חייב לעשות כבוד אביו או יום אחרון של חנוכה כי יום לו שם בפני עצמו או יום ב' לחדש טבת שהוא יום שביעי לחנוכה יורנו המורה ושכמ"ה :

תשובה הנה שאלה זו כבר עמד עליה הר"ב מנחם דוד ז"ל בא"ח סי' תקס"ח ס"ק ו' ז"ל וז"ל אכן אם מת לו מת בימי חנוכה אין הי"אז כאותו יום בחנוכה אלא בתכ"ס הר"ח אזלין כמה בחדש היה יום המיתה וכן תהיה הי"אז כ"כ פשוט פכ"ל - והרי תשובה מביארת דבית ימי החדש אזלין ולא בתר ימי חנוכה - וא"כ יצא הדין בב"ד כנזל בשאלה וכן להיפך היבא דמת ראובן ביום חנוכה המזבח והיתה שנה חסירה כי ר"ח טבת היה יום א' בשנתיו התצ"ט לפ"ג ונמצא יום חנוכה המזבח יום ג' לחדש טבת ואח"כ בשנים האחרות יהיה חנוכה המזבח ביום ב' לחדש טבת ודאי כי לא יתענה רק בב' בחדש טבת ואף כי בשנה שמת ראובן אבי חנוך היה ביום חנוכה המזבח והיה פטור מן התענית מ"מ כפי דברי המגן דוד דרדקא אחר ימי החדש אזלין ודאי כי יוקבע יום מיתה אביו לכל השנים שאח"כ ביום ג' לחדש טבת והנה זה הדין הוא לנ"ס הר"ב מנחם דוד כנזל אבל כפי ס' הר"ב מנחם אברהם אין הדין כן בהלכה כמ"ס הר"ב מנחם דוד דבית ימי החדש אזלין כן אם השנה שמת ראובן אבי חנוך היה כסליו מלא או חסר וכן השנה ראשונה שאח"כ בין שהיה חסר או מלא לעולם אזלין בתר ימי החדש - אלא ס"ל להר"ב מנחם אברהם דאילו מת ראובן אבי חנוך ביום א' דר"ח כסליו ושנה שאח"כ היה ר"ח כסליו יום א' לחוד ונמצא חשון חסר שיתענה ביום כ"ט לחשון וכן לעולם ואם שנה ראשונה שאח"כ היתה מלאה שחשון היה מלא וכבון שהיו שני ימים ר"ח לחדש כסליו דאזי הוי כמו נדר ויוקבע תענית חנוך ביום ר"ח כסליו יע"ש - ומתילא אבו יודעים דכן ס"ל ג"כ בשאלתינו בחנוכה - (תמיהה על הר"ב מנחם אברהם) ויש לתמוה עליו דהיכי קאמר פגמים ג' ויתענה בר"ח והלא בר"ח אינו חייב להתענות אלא ירצה לחזור וכו' שפסק חרן ס' דין ט' והרב מור"ס אשכנזי ז"ל כתב דאין להתענות כלל ודבריו צ"ע אם אין שם טעות - איך שיהיה לעצמי דינא נקטינן כמ"ס הר"ב מנחם אברהם וכנזל יע"ש דאיפשר כי גם הר"ב מנחם דוד ס"ל הכי ואף דכתב בסתם דאזלין בתר ימי החדש דוקא ולא פירש ענין זה הטעם כי לא כתב כן רק בב"ד שהיה שנה שאח"כ חסירה וחשון היה כ"ט יום וכן ס"ל להר"ב מנחם אברהם אבל אם שנה שנייה היה חשון מלא בשנה שמת בו ודאי דכ"ע ס"ל דהוקבע ביום ר"ח משום נדר וכמ"ס הר"ב מנחם אברהם ז"ל :

ל"ח שאלה ראובן היה לו פטום של נחושת שקורין אותו חנקי"א והאומן עשה הכר המוסף שאם קורין אותו שמש כעבור שנה הכר הוא שאם יבא להשתמש לאור הכרות לא ישתמש לאור נרות עיקר המנוח שהוא אבוד להשתמש לאור אלא ישתמש לאור הכר הלז המוסף כמ"ס מרן ז"ל בש"ע ובעבור זה כתב הרב ז"ל שמכין אותו רחוק משאר נרות עיקר המנוח ולכן האומן עשה הכר הכר המוסף למעלה משאר נרות אומנם עשאה מכוונת על הכר המיונה שהוא לנדר שאל המדליק

שדל"קו הקנסא מנר דחול כי יש חשש שיכבה נר של חול קודם שידליק נר אחר של בית הכנסת וכמ"ס מרן מוה"ר"קא בש"ע ריש סי' תרע"ד אבל הפי' מ"ס מור"ס בהגהה שם ה' בית הכנסת סי' קנ"ד ס"ק י' יע"ש על זה נהגו העולם לחתור בכל הרברים מטעם לב ב"ד מתנה וכו' יע"ש וכן מצאתי שכתב הר"ב כנה"ג שם בהגהת הב"י :

גביצני למדין מכל האמור דלכ"ע קדוש נרות חנוכה שוין הם כי כולם נקראין נר מצוה וא"כ בב"ד ודאי דאין לו להדליק ממטה למעלה יע"ש דהוי עובר על המצוה אלא צריך להדלי' ברישא את נר דפגע ברישא והוא הנר העליונה שע"ג כולם וכן כתב רש"י שם בפ' ב"מ דף כ"ב ע"ב בר"ה וזה היה מקיים וכו' ונראה בעיני דאמור רבנן קביעות כבר שני משום דאין מעבירין על המצות וכי עינן להיכל בקמא בצע בריש וכו' לא מצי לאתחילי דכתי' יערוך אותו לפני' צריך שיהא א' חוצה לו וכו' יע"ש וכן פה בב"ד צריך לאדלוקי כבר דפגע ברישא והיינו מלמעלה למטה ונמצא מקיים תרי מילי דאמור רבנן דאדא דהרי אינו מעביר על המצות אלא מדליק מנר דפגע ברישא והוא המוספת באותה לילה וכו' בשאלה ועוד דכפיה מקיים מעלין בקדש ולא מורידין דאילו ידליק מלמטה למעלה הרי הוא מוריד בקדש כי הנר של התוספת של אותה לילה דהוא עיקר המצוה מביאה מתחת נר של הלילה שעבר וכן ער' בכל הלילות ואף כי אותה התוספת מדליק תחילה והדלקה עושה מצוה ולא הנחה מ"מ בהיותו מדליק מלמעלה למטה מקיים את שתיים כי בכל לילה ולילה מעלה את הקדש אם בהנח' שגר התוספת היא ע"ג כולם בכל לילה וגם בהדלקה כי ממנה התחיל להדליק הנרות הללו קדש הם ואין לגר ולומר כי אדרבא בהיותו מדליק ומוריד מלמעלה לנוטה הרי הוא יורד בקדש - הא ליתא כי הנר של לילה שעברה במקומו עומדת אלא שהלילה ביתוסף עוד נר אחד על גביו ועל כן צריך להתחיל ממנו אבל לא נופגי כן יקראו האחרון עומדו תחתיו בהדלקת אחריו מוריד בקדש ואם לחטף ארס דע"כ לא אמר בנרות דהיכל דאין מעבירין על המצות וכדכתב רש"י לעיל אלא דוקא התם דהיו קדושות זו אצל זו ולא זו תחת זו על כן כי עינן בהיכל פגע ברישא כבר הראשון הוא נר המזרחי ואחריו פוגע כבר אחר שאחריו ועל כן שייך שפיר ה"ס דאין מעבירין על המצות אלא ידליק נר דפגע ברישא והוא נר השני למזרחי וכנזל - אבל פה בב"ד כיון דכולן עומדות זו תחת זו הנה ליה פוגע בכולן וחד תחילה כי כולם לפניו אף איה אמור לו כי אפי' במועדו זו תחת זו יקרא העליונה שבכולן דפגע ברישא יותר מן האחרות וכן היא הסברה - וראיה לזה מה"ס הר"ב כנה"ג סי' תרע"ג בהגהת הב"י וכן בשיירי כנה"ג בשם הר"ב בכימין זאב סי' קס"ח והב"ח בשם מוה"ר' ומה"ס משה בסי' תתקפ"ד דצריך להניח השמש למעלה משאר הנרות וסי' שרפים עומדים ממעל ל' כמנין נרות חנוכה חוץ מן השמש וכן בעטרת זקנים וכו' והוא ממעל לנרות חנוכה בודאי שאם בא להשתמש לא ישתמש כי אם במאי דפגע ברישא והוא השמש והרי מבואר דאף כח תחת זו לא יקרא דפגע בריש רק העליונה שבה' וא"כ קם דינא להדליק באופן זה לנאת זה כל הספרות כנזל בשאלה ולכתחילה לא יעשה כן למדרן זו תחת זו דאין לנו אלא דברי מוה"ר"קא וכנזל ואם עשה כן ברישכר יצא וזה פשוט דנר חנוכה עיקרו אינו אלא נר איש וביתו והראיה מה"ס כבאר היטב בסי' תרע"א בס"ק ב' מי שאין לו שמן הרבה וכו' יע"ש - ומיהו ברישכר הנוח ג"כ ראובן הנזל כי כל הנרות הם בטעם הסמוך לפתח וכדמיון מ"ס המגנים בשם רש"י והכנה"ג בשם משה משה שיניחם באורך במחזה ועיין שם במגן דוד שם סי' תרע"ו ס"ק ו' יע"ש - כללן של דברים דלא יעשה כן לכתחילה ואם עשה כן ברישכר ידליק מלמעלה למטה והיינו שבגלל ראשון ידליק נר אחד ובגלל שני ישים נר א' על גבי נר הראשון ועל דרך זה בכל הלילות ונמצא מדליק תמיד בנוספת והיינו כבר דפגע ברישא והוי מעלין